

**De Prima Scribendi Origine Et Vniversa Rei Literariæ
Antiqvitate**

Hugo, Hermann

Antverpiæ, 1617

Cap. VII. De nominibus literarum, & eorum significatione & caussis. Hîc dictum ex occasione de episemo seu nozâ numerariâ triplici Græcorum, [...]. De Sigmate, seu Stibadio vetere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71265](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71265)

& rectâ, vt G; aut rectâ & obliquis, vt R, B, K. Hæc diuifio est à substantiâ. Ab accidenti autem talis: Perpendicularis vna, I; dua, H; eaq; iugata. Dua angulares ad medium perpendicularum, A. Vna perpendicularis cum vnâ iugatâ, L; cum duabus, F; cum tribus, E. Dua perpendiculares, diametro quadrati iugata, N; & iacente fitu huic aduersâ, Z. Dua diametrales, X. Sunt & curua inordinata, S; nam Græca ex æquo respondet sibi, Σ; cui stans aduersatur M.

Item aliter literæ diuidi possunt; in simplices & compositas, quales sunt & & F; prior ex v & o; posterior componitur ex Γ Γ.

Figuræ autem sunt apud varias gentes, variæ; de quibus Guilielmus Postellus, Ioannes Baptista Palatinus, Bibliander, & Angelus Roccha de Camerino, Ioannes & Theodorus de Bry.

CAPVT VII.

De nominibus literarum, & eorum significatione ac causis.

NON opus fuerit Delio aliquo natatore ad diuinandam nominum (quæ literis suis variæ gentes imposuere) originem & causam: constat enim inter omnes, ab Hebraicorum characterum nominibus, gentium omnium literas esse appellatas, vel ex solâ vocabulorum affinitate.

Pronuntiant Hebræi:

Aleph, Beth, Gimel, Daleth, He, Vau, Zaijn, Cheth, Teth, Iod, Caph, Lamed, Mem, Nun, Samech, Aiin, Pe, Tfade, Coph, Resc, Scin, Tau.

E Pro-

Pronuntiarunt olim Chaldaei, vt docet Ioannes Potkenius Agrippinas in Pfalterio Chaldaico, & Munsterus in Grammaticâ Chaldaicâ; vel, vt alij malunt, Indiæ populi:

Ha, La, Ha, Ma, Sa, Za, Sa, Ka, Ba, Ta, Ha, Na, A, Cha, Vua, A, Za, Ta, Da, Gha, Tha, Pa, Za, Za, Fa, Pa. Sed veriùs Chaldaei sic pronuntiarunt, auctoribus Theodoro & Ioanne de Bry: Elpha, Vath, Gau, Dau, Zau, Vt, Zec, Vu, To, Hit, Caccar, Harar, Lendin, Neta, Pu, Fu, Pufò, Sam, An, Sagiuu, Kal, Rab, Siui, Reb, Ten.

Pronuntiant Syri veteres, auctore Scaligero in Eusebio:

Alpha, Beta, Gamla, Delta, He, Wau, Zeta, Heta, Theta, Iota, Kappa, Lambda, Me, Nun, Simcha, Oe, Phe, Tzode, Kophe, Roe, Scin, Thau.

Syri recentiores, eodem auctore, & aliis:

Olyph, Beth, Gomal, Dolath, He, Wau, Zoes, Heth, Teth, Iud, Chuph, Lomad, Mim, Nun, Semchath, E, Phe, Tzode, Kuph, Resch, Schin, Thau. Aliter verò auctoribus Ioanne & Theodoro Bry: Alyn, Bem, Gem, Dein, Ethimi, Fetin, Gith, Iothin, Kami, Kamin, Latim, Moin, Michoin, Olip, Phifai, Quinin, Rofi, Schith, Thoth, Vi, Xit, Yn, Ziph.

Arabes, Turcæ, & Persæ:

Aliph, Be, Te, The, Gim, Hha, Cha, Dal, Dhal, Re, Zain, Sin, Scin, Sad, Dhad, Ta, Thda, Ain, Ghain, Phe, Caph, Kaph, Lam, Mim, Nun, He, Faff, Ie, Lam-aliph.

Phœ-

Phœnices, Samaritani, Iones, & Græci:

Alpha, Bera, Gamma, Delta, Epsilon, Zeta, Eta,
Vita, Zita, Ita,
Theta, Iota, Kappa, Lamda, My, Ny, Xi,
Thita,
O micron, Pi, Rho, Sigma, Tau, Ypsilon, Phi,
Chi, Psi, O mega.

Ægyptij, auctoꝝ Theodoro & Ioanne
Israële de Bry:

Athomus, Biuithyn, Chinoth, Dinaim, Eni, Fin,
Gomor, Heletha, Ioquum, Kayta, Luzamin, Mi-
the, Nayn, Obelat, Pilon, Quin, Iron, Sichen,
Tela, Vt, Xiron, Ipph, Zaim, Thou.

Æthiopes, iisdem auctoꝝ:

Alph, Beth, Geml, Dent, Hoi, Vaue, Zaj, Haut,
Harm, Thait, Iaman, Caph, Laui, Maj, Nahas,
Saut, Hain, Pais, Aph, Pfa, Zadai, Zxappa,
Kaph, Res, Saat, Tauj.

Iacobitani, iisdem auctoꝝ:

Alpha, Veda, Gamma, Delda, E, Tzo, Zieda,
Eta, Theta, Ioda, Cabba, Lambda, My, Ny, Exi,
O, Pbi, Rou, Sigma, Ta, Ye, Fi, Chi, Ebsi,
O mega, Scei, Vei, Hach, Hori, Sima, Ti.

Latini, Hispani, Galli, Itali, Germani,
Angli, Belgæ, &c.

A, Be, Ce, De, E, eF, Ge, Ha, I, Ka, eL, eM,
eN, O, Pe, Qu, eR, eS, Te, V, iX.

Illyrij, vt est in Bibliothecâ Vaticanâ:

As, Buck, Viede, Glagolic, Dobro, Iest, Sgiuicet,
E 2 Sielo,

Sielo, Semglie, Isge, I, Iu, Kako, Liude, Mif-
lete, Nasc, On, Pokoi, Erzi, Slouo, Turde,
Vk, Hir, Fi, Zi, Ciaru, Od, Scai, Sctai, Ier, Iar,
Iust, Ieriest.

Armeni in Bibliothecâ Vaticanâ:

Aip, Pien, Chiim, Da, Iec, Za, Ae, Iet, Tho,
Bien, Giem, Ta,

Ge, Zza, Chien, Tza,
Ze, Inni, Liun, Hhe, Dha, Gien, Ho, Ssa,
Xe, Tza, Kien, Xa,
Quien,

Chat, Ie, Scha, Zca,
Glal, Hie, Mien, Chi, Nu, Sa, Vua, Zia,
Gal, Gie,
Be, Zche, Rha, Se, Vieu, Dun, Re, Zzo,
Pe, Sche, Rra,
Yun, Aipiun.

Sclavi, auctoribus Ioanne &
Theodoro de Bry:

Ac, Buc, Cothno, Dobro, Feiu, Gaglose, Hy,
Ilouo, Iesti, Misalre, Nam, On, Pochi, Teurus,
Reti, Sier, Te, Vlo, Xnie.

Saraceni, auctoribus Ioanne &
Theodoro de Bry:

Alemoxi, Bendi, Cati, Delphin, Ephoti, Foithi,
Gaipoi, Hethini, Ioithi, Karthi, Lechimi, Me-
latil, Nabelot, Oithi, Corizeth, Inthoath, Rati,
Salaty, Tothin, Azothoth, Hirconi, Aronithi,
Zozim.

Moscovita, auctoribus Ioanne &
Theodoro de Bry:

As, Buki, Vide, Glahol, Dobre, Iest, Selo,
Ziemla, I, Y, Ie, Kako, Lude, Misli, Nas,
On,

On, Pokoy, Rezi, Szlouo, Tuuerdo, Vk, Pher, Her, Or, Cha, Cza, Tza, Scha.

Porro vt ad significationem veniam:

Α, Aleph, quasi Aluph, id est Princeps, Hebræis dicta, inquit Bellarminus noster in Grammaticâ Hebræâ. Cur autem Princeps? Quia prima nascentium vox, vt Iulius Scaliger. Angelus Caninius Anglarensis, in Institut ling. Syriacæ **ܐܠܦܐ**, Bouem interpretatur. ita etiam Iosephus Scaliger in Eusebij Notis. Bouem autem animalium principem aestimabant, ob vtilitatem. Græci **ἄλφα** vocant; quod Tyrius bouem significat; ideò inquit Plutarchus in Sympof. *Quia bos Cadmo occurrit, dum urbem in Bæotiâ condere vellet, ideòque Alpha omnibus literis preire voluit.* Accedit Plutarcho Hefychius: **Ἄλφα, βόδιος κεφαλή.**

Β, Beth, id est domus, ab imitatione. Cheualerus, Caninius, Bellarminus. Græci, **βῆτα**; Latini, priore tantum syllabâ, Be. Hinc Aufonius:

Diuiduum Beta; monosyllabon Italicum B.

Sunt qui eius sonum ab ouium balatu docent acceptum. vnde Cratini versus est in **Διοσκουριδῶν**:

Scolidus tamquam ouis, bove dicens ambulat.

Γ, Gimel quasi Gamal, id est Camelus, à gibbo, inquit Cheualerus, Caninius, Bellarminus. Græci **γάμμα** **ἴσθα τὸ ἀμᾶν**, à metendo, quòd similis sit falci. Latini Ge. apud quos noua hæc litera, Sp. Carbilij commento; antè enim pro eâ utebantur C, vt Caius, Cneius, pro Gaio, Gneio. Aufonius:

Præualuit postquam Gamma vice functa priùs C.

nec aliâ fuit opus mutatione, quàm rectum pedunculum adicere hemicyclo G, quæ figura Græcis

Ε 3 cis

cis pridem nota non quidem inter literas, sed inter numerorū formas, auctore Mario Victorino; qui ait, Latinorum G esse idem quod Græcorum epifemon. de quo Beda egregiè lib. De indigitatione: *Græci, inquit, tres numeros, notis propriis qua ex Alphabeto non sunt, depingunt. Prima est Ξ , nota numeri VI. Altera Γ , qua vocatur Cophe, & valet inter numeros XC. Tertia est Δ enneacofia; qua valet DCCCC.*

Γ , Daleth, quasi Deleth, id est porta, à similitudine. Cheualerus, Caninius, Bellarminus. Græci, $\Delta\epsilon\lambda\theta$; Latini D. Hinc Aufonius malè, vt obseruat Scaliger:

Non formam, at nomen Delta gero Romuleum D. Romuleum enim D, est verum & vetus Delta Ionicum, non verò Δ , Græcorum.

Δ , He, nomen à sono fictum, inquit Bellarminus. Caninius vermem punici interpretatur. Latini Ha. Aufonius:

Spiritus hic flatus tenuissima viuificans H.

Υ , Vau, id est vncinus, à formâ. pro hac vnâ, duabus vtuntur Græci, Φ & Ψ ; Latini eF, vel V consonante. Arabes pronuntiant Vau vel Gau.

\Zeta , Zaijn, quasi Zen, id est arma; exprimit enim clauam. Zeta apud Græcos & Latinos. pro quo hi antiquitus utebantur G. Marcianus: *Getum dicebant quem nunc Zetum.* vocata est apud Marcianum Capellam Sepulchralis litera, quòd morientium dentes ita distringantur in modum Z. De hac facetus ludus est Bauhusij nostri, vt sunt argutissima eius omnia Epigrammata:

O ZETA felix! ô beata littera!

Qua dulce, croceum, mite, florem, vernum,

Blan-

Blandumq; Zephyri blanda nomen inchoas!
Sed nec beata es tota, tota nec felix;
Nam triste & horridum, & pice nigrius nigrâ,
Fimoq; olentium olentius capellarum,
Etiã scelesti, ZETA, scribis Zoili
Misella nomen. mitte ZETA, vah, mitte
Ferale nomen: quid tibi cum Zoilo?
Nam voce in istâ litera innocens nulla est;
Tu nomen orbis optimum, tu pessimum
Eadem figures? non feremus hoc vates;
Numquam feremus. Sit supremum hoc: Zoilum
Aut mitte ZETA, aut te vocabimus THETA.

Π, Cheth, à sono inquit Bellarminus. Caninius quadrupedem interpretatur. Chi Græcis. Aufonius:

In Latio numerus denarius, Argolicum X.

Ϡ, Teth, à sono, ait Bellarminus. Caninius inuolucrum vocat. Tau Græcis & Thita: Latinis Te. De utroque Aufonius:

Malus vt antennam fert vertice; sic ego sum T.

Ansîs cincta duabus erit cùm Iota, leges Θ.

Ι, Iod, manus, inquit Caninius. sed Bellarminus & Cheualerus quasi Iad, hoc est spatium, quod ob exilitatem suam vacuum relinquit. Græcis Iota, Latinis I. Aufonius:

Litera sum Iota similis, vox plena iubens I.

Quò egregiè allusit Epigrammatophorus noster, quem Italis etiam audio esse admirationi:

Hunc esse verè Iesuitam dixeris,

Quem per rubentem & Sole & auro Peruam,

Crispum per Afrum, perq; Memnonias domos,

Et horridam Arcton, vna mittit litera.

Ϛ, Caph, palmam interpretatur Caninius: Bel-
 larmi-

72 DE PRIMA SCRIBENDI ORIG.
larminus à Caphaph, incuruare. est enim tota
curua. Græci K & X; Latini C: nam & Latinum
C, olim sic pingebatur ζ. vnde apparet fluxisse
à Græco K; recto tantum pede amputato; vt no-
tat Iulius Scaliger, & Aufonius confirmat:

Cappa fuit primùm Bæotia; nunc Latium K.

λ, Lamed, à Malmad, id est stimulo, seu veru.
Græci Lambda. Latini eL.

μ, Mem, macula Caninio; vel, vt Bellarminus,
à sono, vt in aliis linguis. My Græci, Latini eM
vocant. Aufonius:

Vocibus in Græcis numquam vltima conspicior M.

ν, Nun, piscem interpretatur Caninius; Bel-
larminus à sono format. Græci Ny, Latini eN.
Aufonius:

Zeta iacens si surgat, erit nota que legitur N.

ξ, Samech, basis, inquit Caninius. continua-
tum & in se ductum, ait Bellarminus. Græci Sig-
ma; olim San, donec ζ admissum: Latini eS. à
vetustissimâ autem Sigmatis figurâ, quæ talis
erat, C, stibadium seu mensula vocata est Sig-
ma. Martialis:

Accipe lunatâ scriptum testudine Sigma.

Item alibi:

Septem Sigma capit. sex sumus, adde lupum.

ϣ, Aijn, fons Caninio; Bellarmino interprete,
oculus. aspiratio est solis Hebræis nota. Arabes
pronuntiant Hain & Gain.

π, Pe, os seu vultus. Græcis Pi, Latinis Pe,
Aufonius:

Hostilis que forma iugi est, hanc efficiet π.

Scribit Halicarnasseus, veteres diu pro π vfos
esse Δ.

ϣ, Tsa-

⚡, Tsade, venabulum seu hamus. propria Hebræis litera. Arabibus Tzad & Thad.

Ϟ, Coph, à Cuph circulo. vel, vt Caninius vult, significat simium. Græci K, Latini C, & Q: quæ vltima ex semicirculo literæ C concreuit in circulum, caudâ appensâ, hoc modo, Q, ad distinctionem literæ O, vt Scaliger adnotauit: eius autem loco primùm vtebantur C, teste Aufonio:

*Præualuit postquam Gamma vice functa prius C,
Atque alium pro se titulum replicata dedit Q.*

quamquam & apud Græcos hæc figura erat epifemon, seu numeri nota, valens nonaginta, vt scribit Marius Victorinus: *Nec Q inuexit Latinus sermo; sed apud Græcos fuisse, cognoscere potestis, si Pontificum libros legeritis; & seruire numero, & significare nonaginta.*

⚣, Resc, quasi Ros, id est caput. Græci Rho; Latini eR. Aufonius:

*Aufonium si Pe scribas, ero Cecropium P,
Et Rho quod Græco, mutabitur in Latium P.*

Caninam literam vocat Persius:

———— *Sonat hîc de nare canina*

Litera. ———

Lucilium credo imitatus illo versu:

Irritata canes quod RR quamplurima dicat.

non scriptu, sed pronūtiatu difficilis litera, quam Demosthenes didicisse fertur, catellam irritando. Est scrupus insignis apud Epigrammatographum nostrum Bauhusium de tribus hisce eiusdem literæ nominibus ER, RO, RES:

*Sesquipedalis sum, Iudaica, Graia, Latina,
Inq₃ pedis medio pars mihi pulchra rosæ est.*

E 5

Tres

*Tres habeo dentes, Graium vnum, vnumq; Latinū,
Tertius Hebraei de canis ore venit.*

Si me non dicis, dicis. si dixeris, erras:

Cuncta Deus faciat, quæ queat; ista nequit.

𐤀, Scin, quasi Scen, id est dens, à formâ; propria Hebræis litera. Arabes dicunt SSin.

𐤁, Tau, signum siue terminus; quia claudit Alphabetum, sicut Aleph inchoat. Græci Tau, Latini Te. Harum porrò literarum significationes, alias longè adfert Eusebius lib. ix. & x. De præpar. Euang. & ex eo D. Hieronymus Commentariis ad Threnos, & Epistolâ ad Paulam; quos aberrasse quidem, demonstrat egregiè Goropius Hieroglyph. lib. i. sed ipse multò certè miserabiliùs lapsus, cùm totius Alphabeti Hebraici literis omnibus, miram quamdam orationem ad Spiritum sanctum docet contineri; secutus, vt opinor, Martini Gilberti commentum, qui Hebraicum Alphabetum in septem sententias literis Hebraicis significatas dispertit; de quibus nihil habeo dicere simplicius, quàm quòd

Turpe est difficiles habere nugas.

Sed vt ad priorem literarum significationem reuertar; mirari satis non possum causas, vt mihi quidem videre videor, ita longè quæsitas. verbi gratiâ, 𐤂 Beth significare domum. Quæ enim similitudo illius figuræ cum domo? 𐤃 Gimel, significare camelum, cùm sit similior muscæ? 𐤄 Daleth, portam potiùs significare quàm vncū? 𐤅 Tsade, venabulum potiùs quàm trullam? Et cur, oro, literæ his nominibus appellatæ sunt, vt faciamus eas rebus dictis esse similes. Quid scriptioni cum domo, camelo, portâ, venabulo, &c.

Fateor

Fateor mihi hîc aquam hærere ; nec legere memini vsquam , quâ causâ inditæ literis fuerint hæ appellationes.

Iam de vocalibus obiter dicendum. Veteres Hebræi , inquit Bellarminus cap. 11. quòd propriè vocales non haberent , utebantur earum loco quatuor consonantibus , Aleph , He , Vau , Iod. Per Aleph & He exprimebant A ; per Vau , O & V. Per Iod , E & I. Præter quas , Græci habuerunt E longum , seu Η , & Ω , & Υ.

E, ΕΨιλὸν , olim scribebatur hoc modo Ε̄ , inquit Iosephus Scaliger ad Eusebium. tribus autem obelis iugulatur , medio , summo , & imo ; vt distinguatur à F spiritu , à Γ , γάμμα , à Λ , Lambda , à Ε , C veteri. ita Scaliger Iulius lib. 1. De ling. Lat. cap. XL. Aufonius :

Præsto quod E Latium semper breue Dorica vox E.

H, Η̄τα apud Iones erat nota spiritus , sicut hodieque apud Latinos. D. Hieronymus libro De nominibus Hebraicis vocat eam extensam vocalem ; hoc est ἀντίτοιχον τῷ ε̄. Sic Aufonius :

Hta quod Aeolidum , quodq̄ E valet , hoc Latiale E.

O μικρὸν , figuram habet ab oris rotunditate quâ os componimus dum O pronuntiamus. Olim autem pronuntiabatur planè vt ε , Aufonio teste :

Vna fuit quondam quâ respondere Lacones

Litera , & irato Regi placuere negantes.

ε̄ autem post scribi cœptum est pro O. Aufonius :

Hoc tereti argutoq̄ sono negat Attica gens , ε̄.

quam literam , quia Philoxenus rescripsit Dionysio se reuocanti , vocarunt Φιλοξένειον γράμμα.

Ω μέγα opponitur Ο μικρῷ. Aufonius :

Et suprema notis adscribitur Argolicis Ω.

His

His ambobus respondet O Latinorum. Aufonius:

Ω quod & OY Græcum, compensat Romula vox O.

Υ *Ψ* *ϒ* *β* *ν*. Pythagoræ biuium dicta, à ramosis brachiis. Aufonius:

Pythagoræ biuium ramis pateo ambiguis Y.

V, Latinis propria litera; vt Aufonius notauit:

Cecropis ignota notis ferale sonans V.

De hac Priscianus: V loco consonantis posita, eandem prorsus in omnibus vim habuit apud Latinos quam apud Aeoles Digamma F.

CAPVT VIII.

De quadruplici scribendi modo. Primo, à dextrâ ad læuam in latum. Secundo, à læuâ ad dextram in latum. Tertio, à læuâ ad dextram, & rursus contrâ per versus. Quarto, à summo sinistro latere chartæ in imum versus dextram sine regressu.

IN planâ tabellâ aut chartâ per lineas rectas, modi scribendi fingi possunt omnino vigintiquatuor: octo in latum, octo in longum, octo in diametrum.

Primus, à summo dextro ad læuum in latum, qui est vetus Hebræorum. Secundus, à læuo summo ad dextrum in latum, qui iam est ferè omnium, præterquam Hebræorum & Sinensium. Tertius, ex vtroque mistus, sed à læuâ incipiendo; qui fuit recentior Hebræorum, & antiquus Græcorum ac Latinorum. Quartus, ex vtroque item mistus, sed à dextrâ incipiendo. Quintus, ab imo dextro ad læuum, in latum. Sextus, ab

imo